

Tomaž Luckmann (1927–2016)

Tomaž (Thomas) Luckmann je bil rojen leta 1927 na Jesenicah. Po osnovni šoli v rojstnem kraju in treh letih klasične gimnazije v Ljubljani je nadaljeval gimnazijo v Celovcu, Beljaku in na Dunaju. Tam je po vrnitvi iz vojnega ujetništva leta 1946 maturiral. Pred emigracijo v ZDA je študiral filozofijo, jezikoslovje, literaturo in zgodovino na univerzah na Dunaju in v Innsbrucku. *Graduate Faculty of Political and Social Science, New School of Social Research* v New Yorku, mu je podelila M. A. iz filozofije (1953) s študijo Albert Camus kot moralni filozof, in Ph. D. iz sociologije (1956) s primerjalno analizo štirih nemških protestantskih župnij, svoja dela je uporabil kot asistent (1953–1956) pri raziskavi razvoja cerkva in religije v povojni Nemčiji, ki jo je vodil prof. Carl Mayer pri *Institute of World Affairs* v New Yorku. Od 1956 do 1960 je poučeval sociologijo na *Hobart in William Smith Colleges* (Geneva, N. Y.), od 1960 do 1965 pa kot asistent in izredni profesor na svoji almi mater v New Yorku. Leta 1965 je postal redni profesor sociologije na univerzi v Frankfurtu. Od 1970 do upokojitve 1994 je bil redni profesor na univerzi v Konstanci. Potem je tam še osem let vodil raziskave vsakdanje komunikacije v okviru raziskovalnega oddelka *Literatur und Anthropologie*. Gostujoči profesor je bil na univerzah v Freiburgu, na Dunaju, v Bernu, na *University of Wollongong*, N. S. W., *Harvard Divinity School*, Boston

University, in za krajše dobe na univerzah v Bayreuthu, Sankt Peterburgu (European University) in Moskvi (MGIMO). Na univerzi v Salzburgu je Honoraprofesor. Predaval je na slovenskih, ameriških, kanadskih, angleških, škotskih, avstralskih, novozelandskih, nemških, avstrijskih, švicarskih, norveških, švedskih, francoskih, italijanskih, španskih, portugalskih, nizozemskih, belgijskih, čeških, hrvaških, južnoafriških, japonskih in argentinskih univerzah. 1981–1982 je bil fellow na *Institute of Advanced Studies of Behavioral Science* v Stanfordu v Kaliforniji. Za dopisnega člana SAZU je bil izvoljen 27. maja 1997. Od leta 1993 je bil član znanstvenega sveta revije *Phainomena*.

304

Na filozofski in znanstveni poti je sledil Husserlovi fenomenologiji, ki so mu jo posredovali Dorion Cairns, Alfred Schutz in Aron Gurwitsch. S sociološkimi raziskavami je začel na področju religije. To ga je privedlo k poskusu antropološke preusmeritve sociologije religije. Zanimal se je za probleme družbene mobilite in osebne identitete. Največji del svojega znanstvenega dela je pod vplivom Schutza, Durkheima, Maxa Webra in Marxa posvetil teoriji družbene geneze znanja, predvsem predteoretičnega vsakdanjega pojmovanja stvarnosti in delovanja v njej. Po teoretičnih publikacijah je skupno s Petrom Bergerjem pred več kot petinštiridesetimi leti zasnoval empirični pristop k raziskavi tega področja. V zadnjih desetletjih svoje znanstvene kariere je z vrsto kolegov in kolegic na podlagi obsežnih posnetkov z metodami sekvenčne analize komunikativnih zvrsti poučeval vsakdanjo komunikacijo v družinah, bolnišnicah, pri svetovalnih agencijah, gasilcih, ekoloških skupinah, na cerkvenih prireditvah itd. Obdelane so bile komunikacije, ki so najbolj pomembne za pojmovanje stvarnosti, namreč rekonstrukcija bližnje in oddaljene preteklosti ter različne zvrsti neposrednega in posrednega moraliziranja. Raziskave je podpiral nemški znanstveni sklad, deloma pa tudi sklada *Bertelsmann* in *Volkswagenstiftung*. Častni doktorat so mu podelile univerze Linköping, Ljubljana, Trondheim (*Norsk Teknologisk Univerzitet*), Trier, Buenos Aires. Je častni član slovenskega sociološkega društva in sekcije za sociologijo religije nemškega sociološkega društva. Prejel je priznanje za celotno znanstveno delo nemškega sociološkega društva. Izbor objav:

The Invisible Religion, New York, 1976 (prevod v slovenščino, nemščino, italijanščino, španščino, portugalsščino, poljščino, norveščino, japonščino, kitajščino);

The Sociology of Language, Indianapolis, 1975;

Die Soziologie der Sprache (Bd. 13, *Handbuch der empirischen Sozialforschung* (ur. René König), Stuttgart, 1979;

Life-World and Social Realities London, 1983 (tudi v nemščini);

Theorie sozialen Handelns, Berlin-New York, 1992 (tudi v španščini);

Wissen und Gesellschaft, Konstanz, 2002;

Lebenswelt, Identität und Gesellschaft, Konstanz, 2007;

Družba, komunikacija, smisel, transcendenca (ur. Vinko Potočnik in Igor Bahovec, Ljubljana 2007).

Z Alfredom Schützem:

Die Strukturen der Lebenswelt I, Neuwied/Darmstadt 1975; II, Frankfurt/Main, 1984 (tudi v angleščini in madžarščini).

S Petrom Bergerjem:

The Social Construction of Reality, New York, 1966 (prevodi v slovenski, nemški, francoski, italijanski, španski, katalonski, portugalski, poljski, ruski, bolgarski, danski, norveški, švedski, grški, finski, madžarski, kitajski in japonski jezik);

Modernity, Pluralism and the Crisis of Meaning (tudi v nemščini, španščini in slovenščini).

Z Jörgom Bergmannom in drugimi:

Der kommunikative Aufbau der Moral, I (*Struktur und Dynamik der Formen moralischer Kommunikation*), II (*Von der Moral zu den Moralen*), Opladen/Wiesbaden, 1999.

Objavil je čez sto prispevkov k filozofskim in sociološkim zbornikom in okoli petdeset člankov v znanstvenih revijah.

Povzeto po: <http://www.sazu.si/o-sazu/clani/thomas-luckmann.html>
